

13.03.2024

**ПАНОРАМА МЕТОДИЧНИХ ЗНАХІДОК:
ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО СТИЛЮ ВИКЛАДАННЯ ЯК СИСТЕМНОЇ
ОСОБИСТОЇ ЯКОСТІ**

Окіпняк Г.Й. - Постійне самовдосконалення та дидактичне мислення викладачів іноземної мови є вкрай необхідними для успішного виконання завдань освітнього процесу. Викладач завжди повинен залишатися професіоналом, постійно зростати професійно, оскільки суспільство, індивіди та освіта змінюються, реформи зумовлюють вдосконалення педагогічної техніки та майстерності, власного педагогічного стилю викладання. Ефективний викладач – це викладач, який має певні компетентності, які дозволяють ефективно навчати, створюючи позитивний робочий клімат, тим самим показувати гідні результати. Ефективний викладач вміє керувати навчальним процесом навчання, підтримує інтерес, дозволяє студенту вчитися у своєму власному ритмі, вчить вчитися та розвиває позитивне ставлення студента.

Процеси реформування вищої освіти,

що відбуваються в українському освітянському просторі, актуалізують проблему більш детального і поглибленого вивчення поведінкових, індивідуально-психологічних, мотиваційних, пізнавальних складових навчання у вищій школі. Дослідники проблематики визначають шляхи формування у майбутнього фахівця активної діяльнійної позиції в процесі навчання, яка сприяє становленню досвіду системного бачення професійної діяльності, системної дії в ній, вирішення нових проблем

Центральною фігурою, яка реалізує на практиці визначене завдання, є педагог.

Його головними задачами виступають: навчити студента пізнавати, навчатися, самореалізуватися в соціально-професійному просторі. Сучасному викладачеві вищої школи разом з фундаментальними і глибокими знаннями своєї дисципліни потрібні для якісної роботи доволі ґрунтовні психологічні і педагогічні знання, досконале володіння якими дозволяє йому не тільки розуміти основні теоретико-педагогічні проблеми, але й використовувати різноманітні інноваційні педагогічні технології. Саме це надає викладачеві можливість не тільки передавати студентам знання і наукову інформацію, але і сприяти самостійному засвоєнню знань, науковій творчості, формуванню компетенцій у них.

Акцентуємо увагу на тому, що вимоги до якостей викладача обумовлені саме вимогами до фахівця, який формується в процесі навчання студентів

Більшість авторів наукових досліджень проблеми якостей, які потрібні викладачеві вищої школи, виділяють дві головні складові: особистість викладача і його професіоналізм. В роботах підкреслюється, що одним з важливих принципів сучасної педагогіки є педагогічна взаємодія. Встановлення такої ефективної системи веде до формування у студентів активного прагнення до оволодіння інформацією, знижується страх неправильної відповіді і закріплюються довірчі стосунки з викладачем, у студентській аудиторії стає пануючим позитивний клімат творчої роботи.

Практичне створення такого клімату базується на відкритості і атмосфері довіри викладача до них,

хто навчається, умінні педагога чітко формулювати цілі, які повинні бути зрозумілими для студентів, мотивуванні їх внутрішніх ресурсів до прагнення отримати нові знання. Неабияке значення для викладацької роботи має сформована у студентів впевненість в тому, що досвід професіонала – викладача дозволяє вирішувати різноманітні проблеми їх пізнавальної діяльності.

Будь-які коливання емоційного настрою групи при навчанні повинні уміло сприйматися, усвідомлюватись педагогом.

Саме емпатичність викладача в педагогічному спілкуванні зі студентами, вкладання власної душі при викладанні навчальних дисциплін дозволяє формувати співзвуччя душ з тими, хто навчається. Для цього викладачу треба уміло володіти педагогічним тактом – формою реалізації

педагогічної моралі в своїй поведінці, в якій співпадають думка і дія. Такт є моральною стороною поведінки, що включає передбачення усіх об'єктивних наслідків вчинку і суб'єктивного його сприйняття, у ньому проявляється пошук найбільш раціонального і менш складного шляху до мети.

Обов'язковими чинниками забезпечення якості викладання є оволодіння педагогом конкретними прийомами, способами, технікою та засобами педагогічної діяльності.

На основі цього, при розвинутому умінні викладача підбирати яскраві факти, пізнавальні матеріали, цікаво подавати і пояснювати їх, викладати вільно, цікаво, точно і лаконічно, студентами позитивно сприймається навчальний матеріал. Необхідно враховувати, що кожен студент – це особистість зі своїми індивідуальними особливостями. Якість викладацької діяльності значно зростає в умовах постійного самовдосконалення педагогом своїх комунікативних умінь. Це виражається в його умінні сприймати і визначати особливості внутрішнього світу тих, кого педагог навчає, їх характер, темперамент.

Серед студентів в останній час значно виріс запит на неординарну особу викладача – дослідника, педагога і практика в одній особі,

в той же час, живої і небайдужої до проблем молоді людини. Іншими словами, викладач має бути яскравою індивідуальністю, з почуттям гумору, відповідальним, дисциплінованим, інтелігентним, таким, який має харизму. Швидше за все, і найсильніше на неї працює поєднання трьох елементів: компетентності в науці, любові і поваги до студентів і природності поведінки.

Але кожному викладачеві треба пам'ятати, що якщо педагог навіть значно імпонує студентам, він не в змозі утримувати їх увагу надто тривалий час, якщо не вміє зацікавлювати своєю дисципліною, своїм стилем викладання.

Викладач привертає увагу і посилює пізнавальну активність студентів завдяки умілому використанню свого мовного ресурсу:

зрозуміла, захоплююча, чітка, лаконічна, однозначна, емоційно-забарвлена мова, її оптимальний темп, тембр голосу, смислові паузи. У викладацькій роботі вирішальне значення має при розумінні, мисленні і запам'ятовуванні інформації студентами тактика правильного вибору викладачем форми подачі навчального матеріалу. Треба розуміти, що кожна лекція, семінарське, практичне заняття, які проводяться викладачем при умові володіння ним чіткою дикцією і спокійним гучним голосом підвищують цікавість студентів до проблеми, яка вивчається.

Однією з позитивних складових, яка впливає на викладання є загальна ерудованість педагога.

Начитаність і різнобічні знання педагога повинні вражати і одночасно надихати студентів на отримання більшої кількості інформації з певної дисципліни. Дуже цікаво слухати викладача, який приводить величезну кількість різноманітних прикладів, розказуючи різні ситуації, які відбувалися у зв'язку з подіями або людьми, про яких йде мова на лекції чи іншому занятті.

Уміле створення викладачем атмосфери довіри і невимушеності в студентській аудиторії під час занять можливе при умові забезпечення чіткого зв'язку з нею (аудиторією).

Така ситуація досягається за рахунок використання невеликих пауз під час лекцій, інших занять, коли студент відпочиває від тривалої напруженої творчої роботи, написанні конспекту, а викладач може вести розповідь про щось цікаве або забавне. Завдяки цьому студенти на неформальному рівні отримують інформацію про наявність почуття гумору у викладача, чим значно знижується соціально-психологічний бар'єр міжособистісного педагогічного спілкування. Важливим є навички реалізації педагогом свого уміння добувати потрібну важливу і цікаву інформацію, відкидати непотрібну, створювати чітку систему знань, потрібних студентам.

У якості висновку із сказаного, можна констатувати, що викладач в очах студента повинен

виглядати цікавою особистістю, постійно, невимушено демонструючи власну комунікабельність, товарищескість, природність, ерудованість, професіоналізм, небайдужість до проблем студента і до власної педагогічної діяльності, в кожному сказаному слові якого повинна бути присутньою пристрасть і бажання навчити студента всьому, що він знає сам.

Всі визначені уміння і навички педагога, які реалізуються у викладанні, ґрунтуються на науковій, практичній і психолого-педагогічній підготовці,

що включає знання основ світової культури, гуманістичних особових якостей, відповідальності за результати власної діяльності, мотивації до самовдосконалення. Для успішного виконання усіх видів викладацької діяльності, педагогу необхідно мати певні дидактичні, академічні, мовні, організаційні, авторитарні, комунікативні, прогностичні здібності. Але на першому місці в ряду здібностей викладача стоять його розумові здібності.

Уміння і розвинуті навички педагогічної взаємодії, встановлення міжособистісних стосунків із студентами з'являються тільки в результаті розвитку у викладача

широкого кругозору, загальної ерудиції, компетенції в різних областях соціальної, культурної, наукової, технічної інформації, на основі якої і формується творча, духовно багата особистість, що притягує молодь. Головною метою професійної викладацької діяльності такого педагога є створення оптимальних умов для виховання у майбутніх фахівців гнучкого і багатогранного мислення, потреби саморозвитку, уміння вчитися, творчої самореалізації, адаптації та трансформації у професійну діяльність.